Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 12. 1997, sp. zn. 7 To 102/97, ECLI:CZ:VSPH:1997:7.TO.102.1997.1

Číslo: 4/2000

Právní věta:

Pokud jednání obžalovaného lze posoudit jako více forem účastenství, ve výroku rozsudku o vině se uvede pouze nejzávažnější z nich, neboť další formy jsou v ní obsaženy.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 15.12.1997

Spisová značka: 7 To 102/97

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rozsudek

Předpisy: 140/1961 Sb. § 10 odst. 1 141/1961 Sb. § 120

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K odvolání obžalovaného Vrchní soud v Praze zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 6. 1997 sp. zn. 2 T 19/96 ohledně obžalovaného L. B. v celém rozsahu a znovu rozhodl tak, že jej uznal vinným organizátorstvím trestného činu vraždy podle § 10 odst. 1 písm. a) a § 21) odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák. Tohoto trestného činu se dopustil obžalovaný L. B. tím, že v období od přesně nezjištěného dne koncem ledna až do 3. 2. 1994 na pokyn R. F. a s vědomím, že usmrcením poškozeného L. M. má být zmařeno odhalení trestné činnosti majetkové povahy R. F., nejprve vyhledal M. H. a E. D., kterým přislíbil předat peněžní odměnu, pokud usmrtí L. M., a na základě jejich souhlasu za tímto účelem poškozeného převezl z Hradce Králové do Broumova, zapůjčil jmenovaným osobní automobil Škoda Favorit a opatřil vražedný nástroj – kladivo, přičemž po usmrcení poškozeného předal M. H. a E. D. část slíbené peněžní odměny. Vrchní soud za to obžalovaného L. B. odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání třinácti roků, pro jehož výkon jej zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 6. 1997 sp. zn. 2 T 19/96 byl obžalovaný L. B. spolu s dalšími spoluobžalovanými uznán vinným trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák. Byl za to odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání třinácti roků, pro jehož výkon

byl podle § 39a odst. 2 písm. d) tr. zák. zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Trestného činu se měl dopustit s dalšími spolupachateli jednáním popsaným ve výroku rozsudku odvolacího soudu.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolání obžalovaný L. B. a svůj opravný prostředek zaměřil proti výrokům o vině a uloženém trestu odnětí svobody.

Zejména namítal, že se necítí být vinným usmrcením poškozeného L. M. Svou argumentaci opřel o skutečnost, že nevěděl a ani nemohl vědět, že poškozený bude usmrcen, neboť byl pouze pověřen vyvezením jmenovaného do Polska. Poukázal zde také na to, že by R. F. jistě nezorganizoval usmrcení poškozeného způsobem tak naivním a krátkozrakým, a nadto sám odvolatel neměl žádné důvody, aby se k trestné činnosti propůjčil.

Soudu prvního stupně obžalovaný L. B. dále vyčetl, že k námitkám obhajoby nebylo vůbec přihlíženo, přičemž rozhodnutí o jeho vině je postaveno jednak na nepřímých důkazech, které lze vyložit i odlišným způsobem a na základě nich učinit i jiné závěry, než jak učinil soud prvního stupně, a jednak na výpovědích dvou psychicky narušených a labilních osob, které se samy žalovaného jednání prokazatelně dopustily. S poukazem na řadu přehmatů a porušení procesních postupů a povinností orgánů činných v trestním řízení na počátku přípravného řízení se domáhal toho, aby soud vycházel toliko z důkazů použitelných.

Závěrem obžalovaný L. B. navrhl, aby z podnětu jeho odvolání byl napadený rozsudek zrušen a on aby byl obžaloby zproštěn, popř. aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k doplnění řízení a k novému rozhodnutí.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací z podnětu podaného odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1, 2 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž mohl obžalovaný L. B. podat odvolání, jakož i správnost postupu řízení, které napadené části rozsudku předcházelo, přihlížel přitom i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, a dospěl k následujícím závěrům:

V řízení, které příslušné části napadeného rozsudku předcházelo, byly provedeny všechny důkazy významné pro objasnění skutkového stavu věci. Dodržena byla také všechna zákonná ustanovení, kterými se má zabezpečit právo obžalovaného L. B. na obhajobu. Jmenovanému byl na počátku přípravného řízení dne 8. 9. 1994 ustanoven obhájce JUDr. J. B., a dne 12. 6. 1995 si zvolil obžalovaný obhájcem JUDr. J. P. Oba obhájci se zúčastnili nejen všech výslechů obžalovaného, ale i dalších významných procesních úkonů. Provedené dokazování je stran tohoto odvolatele úplné a řízení předcházející napadené části rozsudku nevykazuje takové procesní vady, na které by bylo nutno reagovat zrušením napadeného rozsudku podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.

Úvodem je nutno vyzdvihnout, že již v přípravném řízení se orgány činné v trestním řízení zcela správně soustředily na to, aby zjistily, zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin, zda tento skutek spáchal obžalovaný, případně z jakých pohnutek. Výslechem původních spoluobžalovaných a řady svědků orgány činné v trestním řízení dokázaly ověřit pravdivost doznání obžalovaného a vyloučit tak možnost, že výpověď jmenovaného ze dne 8. 9. 1994 před vyšetřovatelem Policie České republiky neodpovídá skutečnosti. Zevrubně byla na podkladě dodatečně opatřeného znaleckého posudku z odvětví psychiatrie a psychologie a osobních výkazů objasněna osobnost obžalovaného. Rozsah provedeného dokazování v zásadě postačoval pro podání obžaloby a k tomu, aby soud prvního stupně v posuzované věci mohl v potřebném rozsahu důkazy provést a poté je i zhodnotit.

Krajský soud v Hradci Králové jako soud prvního stupně všechny důkazy, které byly shromážděny v přípravném řízení, a poté i po podání obžaloby, řádně a v souladu se zákonem provedl. Objasňoval

totiž se stejnou pečlivostí jak okolnosti svědčící proti obžalovanému L. B.,-tak i okolnosti svědčící v jeho prospěch, přičemž všemi dosažitelnými prostředky ověřoval všechny rozhodné okolnosti případu. Provedené důkazy poté v podstatě řádným způsobem zhodnotil v souladu se zásadami trestního řízení, a to podle ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. V důvodech napadeného rozhodnutí také přesvědčivě vyložil, proč a které skutečnosti vzal za prokázané a o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, zejména jestliže si navzájem odporovaly. Podobně se řádně vypořádal s obhajobou obžalovaného L. B., přičemž z důvodů napadeného rozhodnutí je také patrno, jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny, trestu a náhrady škody.

Vrchní soud v Praze dospěl rovněž k závěru, že obžalovaný L. B. se stíhaného skutku dopustil takovým způsobem, jak je uvedeno především v příslušné části napadeného rozsudku.

S ohledem na zásadní výhradu, jež byla prvně uplatněna obžalovaným L. B. při výslechu před vyšetřovatelem Policie České republiky dne 11. 10. 1994, později zejména v hlavním líčení, a potom i v podaném odvolání, je na místě zdůraznit, že soud prvního stupně zcela správně vzal za základ svých zjištění výpověď obžalovaného z počátku přípravného řízení, ve které se ke spáchání trestné činnosti přiznal. Tato výpověď totiž nevykazuje ani dílčí rozpory se skutečností, jak bylo kupříkladu zjištěno z opakovaných výpovědí M. H. a výpovědí svědkyň E. H. a J. B. a nepřímo i I. O. z přípravného řízení. Námitky obžalovaného a podobně i tvrzení svědka J. H. ohledně údajného fyzického nátlaku ze strany příslušníků Policie České republiky před sdělením obvinění shledal i odvolací soud zcela neopodstatněnými, neboť sám obžalovaný při výslechu před soudcem Okresního soudu v Hradci Králové dne 8. 9. 1994 v přítomnosti ustanoveného obhájce výslovně vyloučil, že by k výpovědi byl nucen. Stejně tak nepravdivost tvrzení o fyzickém nátlaku, jenž popsali obžalovaný L. B. a svědek J. H., vyplývá ze sdělení Vazební věznice Liberec o zdravotním stavu obžalovaného při vstupní prohlídce a o jeho umístění ve Vazební věznici č. 2 v Praze-Pankráci dne 16. 11. 1994, tj. dne, kdy uvedený svědek údajně slyšel křik obžalovaného L. B.

Pochybení se ovšem soud prvního stupně dopustil, jestliže na podkladě jinak v zásadě správných skutkových zjištění chybně kvalifikoval jednání obžalovaného L. B. jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. zák.

Předně pachatelem trestného činu podle § 9 odst. 1 tr. zák. je výhradně ten, kdo sám, tj. bezprostředně, vykonal činnost, jež je popsána v příslušném ustanovení zvláštní části trestního zákona (v této věci ten, kdo jiného úmyslně usmrtí v úmyslu získat majetkový prospěch, popř. zakrýt jiný trestný čin), nebo ji přinejmenším připravoval, nebo se o ni pokusil.

Spolupachatelství ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák. předpokládá jednak spáchání trestného činu společným jednáním a jednak úmysl k tomu směřující.

Společné jednání spočívá v tom, že každý ze spolupachatelů svým jednání naplní všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním uskuteční jen některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, která je poté naplněna jen souhrnem těchto jednání, popř. i pokud jednání každého ze spolupachatelů je aspoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti směřují k přímému vykonání trestného činu a jen ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu a působí současně. Ovšem spolupachatelství jako společné jednání dvou nebo více osob vždy musí naplňovat znaky jednání popsaného v příslušné skutkové podstatě stejného trestného činu.

V posuzované věci podle stanoviska odvolacího soudu však není možné jednání obžalovaného L. B. kvalifikovat jako pachatelství nebo spolupachatelství trestného činu, neboť je nelze zahrnout do objektivní stránky trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák. Jde ovšem o

jednání, které činnost pachatelů, tj. M. H. a E. D., usnadnilo, vzbudilo v nich rozhodnutí spáchat trestný čin vraždy, zejména s ohledem na příslib proplacení finanční odměny, a především usměrnilo, pokud obžalovaný L. B. určil dobu a způsob usmrcení poškozeného L. M. Proto jednání obžalovaného nemohlo být kvalifikováno jako spolupachatelství, nýbrž přicházelo v úvahu je posoudit jako pomoc, návod a organizátorství ve vztahu k trestnému činu vraždy.

Obžalovaný L. B., jak vyplývá ze shora uvedeného závěru, se jako účastník sice podílel na trestném činu vraždy více způsoby, avšak je nutno jeho jednání posoudit pouze jako jednu, a to nejzávažnější formu účastenství, zatímco méně závažné formy se již samostatně nepřičítají, neboť jsou v ní zahrnuty. Jde o vztah subsidiarity méně závažných forem účastenství k formám závažnějším. Dopustil-li se proto obžalovaný jako účastník organizátorství, návodu a pomoci na stejném trestném činu, měl být uznán vinným pouze organizátorstvím trestného činu vraždy podle § 10odst. 1 písm. a), § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák., které je nejzávažnější z citovaných forem účastenství na trestném činu.

Dalšího pochybení se soud prvního stupně dopustil při právním posouzení trestné činnosti obžalovaného L. B., pokud nepřihlédl patřičným způsobem k ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestních zákonů.

Podle citovaného ustanovení trestního zákona se trestnost činu posuzuje zásadně podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, přičemž podle pozdějších zákonů se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější.

Jestliže tedy soud prvního stupně posoudil jednání obžalovaného i podle § 219 odst. 2 písm. h) tr. zák., ve znění novely zák. č. 152/1995 Sb., účinného od 1. 9. 1995, porušil tím zásadu, že trestní zákony nepůsobí zpětně, pokud to není pro pachatele příznivější. V posuzované věci totiž citovanou novelou trestního zákona byly mezi okolnosti zvláště přitěžující zařazeny důvody uvedené v § 219 odst. 2 písm. d) a g) tr. zák., v důsledku čehož důvody původně uvedené v odst. 2 písm. f) byly nově podřazeny pod odst. 2 písm. h) uvedeného ustanovení tr. zák.

Jednání obžalovaného L. B. bylo proto namístě kvalifikovat jako organizátorství trestného činu vraždy podle § 10 odst. 1 písm. a), § 219 odst. 1, odst. 2 písm.f) tr. zák., ve znění platném do 31. 8. 1995.

Vrchní soud v Praze proto výrok o vině obžalovaného L. B. ve vadné části napadeného rozsudku z důvodů uvedených v § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil a znovu rozhodl o jeho vině tak, aby výrok o ní byl v souladu se zjištěným skutkovým stavem a se zákonem.

Jelikož odvolací soud zrušil ohledně obžalovaného L. B. výrok o vině, byl povinen zrušit také výrok o trestu. Dále Vrchní soud odůvodnil své rozhodnutí, pokud jde o výrok o trestu.